

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

SAOPŠTENJE ZA JAVNOST

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument)

VIJEĆE

Haag, 15. septembar 2008.

Sažetak presude u predmetu protiv Rasima Delića

U nastavku se nalazi sažetak presude Preteresnog vijeća koju je danas pročitao sudija Moloto:

Pretresno vijeće danas zasjeda kako bi izreklo presudu u predmetu *Tužilac protiv Rasima Delića*. U svrhu današnjeg zasjedanja pročitacu sažetak nalaza Pretresnog vijeća. Želio bih naglasiti da je ovo samo sažetak i da se jedini mjerodavni prikaz nalaza Pretresnog vijeća nalazi u pismenoj presudi koja će biti na raspolaganju na kraju današnje sjednice.

Uvod

Suđenje u ovom predmetu započelo je 9. jula 2007., a završilo 11. juna 2008. Pretresno vijeće je zasjedalo 114 dana i u spis uvrstilo 1399 dokaza. Saslušalo je uz to iskaze 64 svjedoka tužioca i 13 svjedoka odbrane.

Rasim Delić tereti se u četiri tačke Optužnice za kršenje zakona i običaja ratovanja na osnovu člana 3 Statuta Međunarodnog suda. Navodi se da Rasim Delić, u svojstvu komandanta Glavnog štaba Armije Republike Bosne i Hercegovine, ili kraće "Armije BiH", snosi individualnu krivičnu odgovornost prema članu 7(3) Statuta zato što je propustio spriječiti krivična djela navedena u Optužnici i/ili kazniti njihove počinioce.

U tačkama 1 i 2 Optužnice Rasim Delić se tereti da je odgovoran za ubistvo i okrutno postupanje u vezi s tri incidenta: (1) Maline-Bikoši u junu 1993.; (2) Livade i logor Kamenica u julu i augustu 1995.; i (3) logor Kamenica i Kesten u septembru 1995.

Prvi incident odnosi se na lišavanje života oko 24 zarobljenih bosanskih Hrvata, civila i vojnika Hrvatskog vijeća obrane, kraće "HVO", koje su izvršili strani muslimanski borci poznati kao mudžahedini. Navodi se da je u tom istom incidentu iz vatrenog oružja ranjeno još najmanje šest pojedinaca bosanskih Hrvata. Navodi se da su se krivična djela odigrala u junu 1993. u selu Bikoši u opštini Travnik u srednjoj Bosni.

Drugi incident odnosi se na lišavanje života trojice zarobljenih vojnika Vojske Republike Srpske, kraće "VRS", te na okrutno postupanje sa zarobljenim pripadnicima VRS-a u julu i augustu 1995., koje su izvršili mudžahedini iz takozvanog odreda "El Mudžahid", za koji tužilac tvrdi da je bio u sastavu Armije BiH. Navodi se da su krivična djela počinjena u selu Livade u opštini Zavidovići i u logoru kojim je upravljao odred "El Mudžahid" u dolini rijeke Gostovića u blizini Zavidovića. Taj logor bio je poznat i kao logor Kamenica. Navodi se da su počinioci tih krivičnih djela pripadnici odreda "El Mudžahid".

Prema navodima iz Optužnice treći incident odigrao se u septembru 1995., a odnosi se na lišavanje života dvojice vojnika VRS-a u blizini sela Kesten u opštini Zavidovići, kao i na okrutno postupanje i lišavanje života oko 52 zarobljenih vojnika VRS-a, lišavanje života jednog starijeg Srbina i okrutno postupanje s deseticom zarobljenih vojnika VRS-a u logoru Kamenica. Ponovno se navodi da su počinioci bili vojnici odreda "El Mudžahid".

Internet address: <http://www.un.org/icty>

Media Office/Communications Service

Churchillplein 1, 2517 JW The Hague. P.O. Box 13888, 2501 EW The Hague. Netherlands

Tel.: +31-70-512-5343; 512-5356 Fax: +31-70-512-5355

U tačkama 3 i 4 Rasimu Deliću se na teret stavlja individualna krivična odgovornost za djela silovanja i okrutnog postupanja. Navodi se da su se ta krivična djela odigrala u septembru 1995., a žrtve su bile tri bosanske Srkinje koje su bile zatočene u logoru Kamenica. U svojoj Oslobođajućoj presudi od 26. februara 2008. Pretresno vijeće je odlučilo da Rasim Delić ne mora izvoditi dokaze u vezi s djelom silovanja iz tačke 3. Stoga se u vezi s događajima koji se odnose na pomenute tri žene Rasim Delić tereti samo za okrutno postupanje u skladu s tačkom 4.

Kontekst

Pretresno vijeće iznijeće sada kratki sažetak konteksta u vezi s događajima relevantnim za ovaj predmet. Događaji u vezi s kojima se iznose navodi u Optužnici odigrali su se u kontekstu raspada bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. U aprilu 1992. u Bosni i Hercegovini izbio je oružani sukob između srpskih snaga i snaga Republike Bosne i Hercegovine.

U ljeto 1992. prvi strani mudžahedini stigli su na područje Travnika i Zenice u srednjoj Bosni prvenstveno s ciljem podrške oružanoj borbi protiv neprijatelja bosanskih Muslimana. Smjestili su se na različitim lokacijama, no nisu oformili nikakav homogeni entitet. Određeni broj različitih grupa koje su se sastojale od stranaca i/ili bosanskih mudžahedina bio je aktivan u srednjoj Bosni u razdoblju između 1993. i 1995. Konkretno, od kraja 1992. ili početka 1993. grupa stranih mudžahedina osnovala je logor na mjestu zvanom Poljanice, nekoliko stotina metara udaljenom od sela Mehurići u opštini Travnik. Bez obzira na to što su sudjelovale u zajedničkim borbama, čini se da su različite grupe mudžahedina nastojale zadržati svoj vlastiti različiti identitet.

Prisustvo stranih boraca u srednjoj Bosni i njihovo učestvovanje u ratnim naporima nije promaklo pažnji 3. korpusa Armije BiH i Glavnom štabu Armije BiH u Sarajevu. Prema jednom izvještaju iz sredine 1993., ti stranci ponašali su se "na način koji nije doličio pripadnicima Armije Bosne i Hercegovine". Dana 18. juna 1993. na sastanku Glavnog štaba Armije BiH raspravljalo se o pitanju "vojnika iz stranih zemalja". Prisutni na tom sastanku predložili su Rasimu Deliću, koji je bio imenovan za komandanta Glavnog štaba 8. juna 1993., da ti "strani državljani" treba da budu ili poslani natrag odakle su stigli ili ih treba organizovati u jednu jedinicu u okviru Armije BiH. Dana 23. jula 1993. Rasim Delić je izdao pismeno ovlaštenje Sakibu Mahmuljinu, tadašnjem članu Komande 3. korpusa, da započne pregovore s predstavnicima "jedinice mudžahedina iz Zenice" u vezi sa sljedećim pitanjima: (1) uključivanje jedinice mudžahedina u sastav Armije BiH, (2) njihovo korišćenje "u zajedničkoj borbi protiv četnika" i (3) način na koji će oni biti prepočinjeni Komandi 3. korpusa. Dana 12. augusta 1993. komandant 3. korpusa Enver Hadžihasanović podnio je pismeni prijedlog Glavnom štabu u Sarajevu kojim predlaže organizovanje svih stranih dobrovoljaca na području odgovornosti 3. korpusa u jedan odred u okviru Armije BiH. Idućeg dana, 13. augusta 1993., Rasim Delić je potpisao zapovjest kojom se odobrava osnivanje odreda pod nazivom "El mudžahid". Nakon osnivanja, odred "El mudžahid" brojčano je znatno narastao i do 1995. dosegao broj od otprilike 1000 boraca.

Tokom cijele 1993. Armija BiH borila se na nekoliko frontova protiv VRS-a i HVO-a. Usljed toga srednja Bosna je praktično bila izolovana od vanjskog svijeta, što je imalo ozbiljne humanitarne posljedice po lokalno civilno stanovništvo. Neprijateljstva između Armije BiH i HVO-a okončala su se takozvanim Vašingtonskim sporazumom od 18. marta 1994. U ljeto 1995. Armija BiH pojačala je vojne aktivnosti u takozvanom "Vozućkom džepu" u srednjoj Bosni, koji je bio pod kontrolom srpskih snaga. U septembru 1995. Armija BiH pokrenula je dvije uspješne operacije pod nazivom "Uragan" i "Farz", što je za posledicu imalo potiskivanje snaga VRS-a iz Vozućkog džepa. Odred "El mudžahid" odigrao je važnu ulogu u uspjehu tih operacija. Opšti okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini, poznat i kao "Dejtonski sporazum", potpisan je 14. decembra 1995., čime je konačno zaustavljen sukob.

Krivična djela za koja se tereti u Optužnici

Pretno vijeće sada će se osvrnuti na krivična djela o kojima se iznose navodi u Optužnici.

Maline-Bikoši u junu 1993.

Događaji od 8. juna 1993. na području Malina i Bikoša odvijali su se u kontekstu ofenzive koju su snage Armije BiH pokrenule protiv HVO-a u dolini Bile. Iz dokaza slijedi da su tog datuma i u vrijeme oko tog datuma u borbama na raznim lokacijama u dolini Bile bile angažovane različite grupe mudžahedina, uključujući jednu iz logora Poljanice u blizini Mehurića te "Abu Hamzinu grupu" s bazom u Gučkoj Gori ili "Tursku gerilu" iz Zenice.

Nakon zauzimanja kontrole nad selom Maline ujutro 8. juna 1993., vojnici Armije BiH pratili su zarobljene civile bosanske Hrvate i vojnike HVO-a iz Malina prema Mehurićima u odvojenim grupama. Prije dolaska u Mehuriće, na putu kroz Poljanice te grupe su presreli naoružani strani i bosanski mudžahedini. Mudžahedini su silom zarobili oko 30 pojedinaca iz tih grupa, uključujući i neke ranjene vojnike, i naredili im da se pješice vrate natrag u pravcu Bikoša.

Na putu prema Bikošima, ženu po imenu Ana Pranješ, koja je u jednom trenutku bila priključena grupi zarobljenika, zlostavljala su dva strana mudžahedina i ona je na koncu ubijena jednim pušcanim rafalom. Ana Pranješ nosila je na rukavu oznaku Crvenog krsta. Kada je grupa stigla u Bikoše, još je jedan zarobljenik ubijen vatrenim oružjem u pokušaju bijega. Ubrzo nakon toga, jedan od zarobljenih počeo je vikati jer je dobio epileptički napad. Mudžahedini su reagovali otvorivši vatru na cijelu grupu. Na kraju su ubijene 24 osobe, a njih najmanje pet je uslijed pušćane paljbe teško ranjeno. Pretno vijeće je konstatovalo da je tužilac pokazao van razumne sumnje postojanje obilježja djela ubistva i okrutnog postupanja u smislu kršenja zakona i običaja ratovanja, tačke 1 i 2 Optužnice.

Što se tiče identifikacije počinitelaca među mudžahedinima, iz dokaza ne slijedi jasno kojoj su konkretno jedinici ili grupi oni pripadali. Pretno vijeće je uzelo u obzir više faktora kako bi utvrdilo identitet počinitelaca i, iz razloga koji se detaljno navode u pismenoj presudi, došlo do zaključka da nije utvrđeno van razumne sumnje da su počinioci bili mudžahedini iz logora Poljanice.

Livade i logor Kamenica u julu 1995.

Pretno vijeće sada će se osvrnuti na događaje u Livadama i logoru Kamenica u julu i augustu 1995. Dana 21. jula 1995., nakon vojne operacije u "Vozučkom džepu" pod nazivom "Operacija *proljeće II*", mudžahedini su zarobili 12 pripadnika VRS-a, uključujući jednog ljekara i medicinskog tehničara, i zatočili ih u jednoj dvospratnici u Livadama tokom dva sljedeća dana. Iz razloga koji se navode u pismenoj presudi Pretno vijeće se uvjerilo da su tih dvanaest zatočenika u pritvoru držali pripadnici odreda "El mudžahid".

U dva navrata 21. jula 1995. jedan od mudžahedina je u zatočeničku prostoriju donio odrubljenu glavu iz koje je liptila krv. Te dvije odrubljene glave bile su glave Momira Mitrovića i Predraga Kneževića. Iako zatočenici nisu bili očevici ubijanja Momira Mitrovića i Predraga Kneževića, Pretno vijeće se uvjerilo, iz razloga iznesenih u presudi, da su tu dvojicu hotimično lišili života pripadnici odreda "El mudžahid". Pretno vijeće je konstatovalo da je tužilac pokazao van razumne sumnje postojanje obilježja djela ubistva u smislu kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka Optužnice 1.

Između 21. i 23. jula 1995. pripadnici odreda "El mudžahid" vezali su 12 zatočenih iz VRS-a u neugodnim položajima i izvrgli ih različitim oblicima zlostavljanja, uključujući batinanje i pokazivanje tek odrubljenih glava Momira Mitrovića i Predraga Kneževića. Pretno vijeće je utvrdilo da je takvo postupanje kod zatočenih proizvelo tešku duševnu i fizičku patnju, kao i povredu, te da predstavlja i teški napad na ljudsko dostojanstvo. Pretno vijeće je stoga konstatovalo da je tužilac pokazao van razumne sumnje

postojanje obilježja djela okrutnog postupanja u smislu kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 2 Optužnice.

Dana 23. jula 1995. mudžahedini su 12 zatočenih pripadnika VRS-a iz Livada prebacili u logor Kamenica, gdje su ih zatočili u jednoj napuštenoj kući. U noći tog dana jedan mudžahedin je hladnokrvno ispalio hitac u jednog od zatočenih, Gojka Vujičića. Glava Gojka Vujičića potom je odrubljena i stavljena na njegov stomak. Kasnije su zatočenici prisiljavani da ljube odrubljenu glavu. Dok su bili u logoru Kamenica, zatočeni pripadnici VRS-a izvrgavani su drugim oblicima zlostavljanja i ponižavanja, uključujući teška premlaćivanja i podvrgavanje elektro-šokovima. Dana 24. augusta 1995. prebačeni su u zenički KP Dom. Pretresno vijeće se uvjerilo da je u vezi s lišavanjem života Gojka Vujičića tužilac pokazao van razumne sumnje postojanje obilježja djela ubistva u smislu kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 1 Optužnice. U vezi sa 12 zatočenih pripadnika VRS-a, Pretresno vijeće se uvjerilo da je tužilac pokazao postojanje obilježja djela okrutnog postupanja u smislu kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 2 Optužnice.

Kesten i logor Kamenica u septembru 1995.

Pretresno vijeće sada će se osvrnuti na događaje u Kestenu i logoru Kamenica u septembru 1995. Poslijepodne 11. septembra 1995, jedan dan nakon pokretanja operacija *Uragan* i *Farz*, vojnici 328. brigade 5. bataljona Armije BiH i mudžahedini zarobili su oko 60 vojnika i civila bosanskih Srba, uključujući tri žene –DRW-1, DRW-2 i DRW-3– u blizini sela Kesten. Zarobljenicima je bilo naređeno da u koloni pješice krenu prema Kestenu. Putem su dvojica zarobljenika, Milenko Stanić i Živinko Todorović, ubijena iz vatrenog oružja. Pretresno vijeće je konstatovalo da je jedan pripadnik odreda "El mudžahid" ubio Milenka Stanića, te da je tužilac van razumne sumnje pokazao postojanje obilježja djela ubistva u smislu kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 1 Optužnice. Međutim, Pretresno vijeće je konstatovalo da tužilac nije dokazao van razumne sumnje da je Živinka Todorovića ubio vojnik odreda "El mudžahid" kako se navodi u Optužnici.

Mudžahedini i vojnici Armije BiH potom su odveli 52 vojnika VRS-a do jedne hale u Kestenu. U toj hali su zatočenike čuvali vojnici 328. brigade 5. bataljona Armije BiH. U jednom trenutku 20 naoružanih mudžahedina upalo je u halu i pod prijetnjom oružjem otelo zatočenike od vojnika Armije BiH. Zatočenici su u dva kamiona prebačeni do logora Kamenica.

U logoru Kamenica neki ili svi od 52 zatočenika bili su zatvoreni na dva sprata jedne napuštene kuće. Iz posrednih dokaza, uključujući i dokaze dobivene ekshumacijom, slijedi da su ta 52 zatočenika na kraju ubijeni. U svjetlu cjelokupnih dokaza i iz razloga detaljno navedenih u pisanoj presudi, Pretresno vijeće se uvjerilo da su svu 52 muškaraca Srba, navednih u prilogu C Optužnici, namjerno lišili života pripadnici odreda "El mudžahid" u logoru Kamenica, u periodu od 11. septembra 1995. do 14. decembra 1995. Pretresno vijeće je stoga konstatovalo da je tužilac van razumne sumnje pokazao postojanje obilježja djela ubistva u smislu kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 1 Optužnice. Međutim, u svjetlu nedostatnih dokaza u vezi s okrutnim postupanjem sa zatočenicima, Pretresno vijeće je utvrdilo da u odnosu na 52 zatočenika tužilac nije dokazao van razumne sumnje postojanje obilježja djela okrutnog postupanja u smislu kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 2 Optužnice.

Dana 17. septembra 1995. ili otprilike tog datuma, u logor Kamenica je stigla nova grupa od deset zarobljenih bosanskih Srba, koja je zatočena u prizemlju napuštene kuće. Pripadnici odreda "El mudžahid" redovito su ih podvrgavali zlostavljanjima koja su bila uzrokom teškoj duševnoj i fizičkoj patnji, uključujući premlaćivanja i izvrgavanje elektro-šokovima. Osim toga, Nenad Jović, koji je u logor Kamenica doveden nekoliko dana nakon 17. septembra, preminuo je bilo uslijed posljedica premlaćivanja bilo zbog toga što je pio vodu koja nije bila za piće, ili pak uslijed jednog i drugog razloga, uzetih zajedno s uslovima zatočeništva u logoru Kamenica. Što se tiče Nenada Jovića, Pretresno vijeće se

uvjerilo da je tužilac dokazao van razumne sumnje postojanje obilježja djela ubistva u smislu kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 1 Optužnice. Pretresno vijeće je nadalje konstatovalo da je tužilac u vezi s desetoricom zatočenih koji su navedeni u prilogu D Optužnici dokazao van razumne sumnje postojanje obilježja djela okrutnog postupanja u smislu kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 2 Optužnice.

U vezi s tačkom 4, Pretresno vijeće je donijelo sljedeće nalaze. Dana 11. septembra 1995. tri bosanske Srпкиnje – DRW-1, DRW-2 i DRW-3 – dovedene su u logor Kamenica nezavisno od gore pomenutih 52 vojnika VRS-a. Žene su u logoru Kamenica bile zatočene u jednoj drvenoj šupi i pripadnici odreda "El mudžahid" redovno su ih izvrđavali djelima koja su rezultirala teškom duševnom i fizičkom patnjom, uključujući premlaćivanja, kao i podvrgavanje elektro-šokovima. Pretresno vijeće je stoga konstatovalo da je tužilac dokazao van razumne sumnje postojanje obilježja djela okrutnog postupanja u smislu kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 4 Optužnice.

Individualna krivična odgovornost

Pretresno vijeće će sada razmotriti da li se Rasim Delić može smatrati odgovornim na osnovu člana 7(3) zbog toga što nije spriječio gore opisana krivična djela i/ili kaznio njihove izvršioce. Pretresno vijeće će stoga ispitati da li je (1) postojao odnos nadređenog-podređenog između Rasima Delića i navedenih izvršilaca; (2) Rasim Delić znao ili je imao razloga da zna za izvršenje tih krivičnih djela i, ako jeste, (3) da li je preduzeo nužne i razumne mjere da spriječi krivična djela o kojima je riječ ili da zbog njih kazni.

Odnos nadređeni-podređeni

Što se tiče postojanja odnosa nadređenog-podređenog između Rasima Delića i počinitelaca zločina u Bikošima 1993, Pretresno vijeće podsjeća na svoj gore navedeni nalaz da nije dokazano van razumne sumnje da su počinioci, kako to navodi tužilac, bili mudžahedini iz grupe iz Poljanica. Pretresno vijeće je ipak ispitalo tvrdnju tužioca da su 8. juna 1993. mudžahedini iz Poljanica bili *de facto* potčinjeni 3. korpusu. S tim u vezi Pretresno vijeće je primijetilo da ne postoje konkretni dokazi u vezi s narednjima koja su mudžahedini iz Poljanica primali od jedinica Armije BiH. Konkretno, iz dokaza samo slijedi da su 8. juna 1993. mudžahedini iz logora Poljanice bili angažovani u borbama protiv HVO-a u dolini Bile istovremeno kad i jedinice Armije BiH. Nadalje, iako iz dokaza slijedi da su mudžahedini iz logora Poljanice i vojnici Armije BiH znali za prisutstvo jedni drugih, iz dokaza nije jasno da li su te dvije grupe djelovale zajedno. Stoga se Pretresno vijeće nije uvjerilo da su mudžahedini iz Poljanica bili *de facto* potčinjeni Rasimu Deliću.

Što se tiče grupa mudžahedna generalno, Pretresno vijeće se isto tako nije uvjerilo da su te grupe bile *de facto* potčinjene Rasimu Deliću. Vijeće je konstatovalo da je odnos između bilo koje od grupa stranih mudžahedina i Armije BiH u to vrijeme bilo ispravno karakterizirati kao saradnju između odvojenih i nezavisnih vojnih entiteta, a ne kao potčinjenost mudžahedina u okviru jedne jedinstvene vojne strukture.

Pretresno vijeće je takođe konstatovalo da iz dokaza ne slijedi van razumne sumnje da je u vrijeme ubijanja u Bikošima Rasim Delić već bio komandant Glavnog štaba Armije BiH. S tim u vezi dokazi pokazuju da se taj incident odigrao negdje tokom poslijepodneva 8. juna 1993, dok je Predsjedništvo Republike BiH izabralo Rasima Delića za komandanta Glavnog štaba negdje nakon 14:00 sati. Rasim Delić je tu funkciju preuzeo najranije između 19:00 i 21:00 sati.

U zaključku, Pretresno vijeće je konstatovalo da između Rasima Delića i izvršilaca ubijanja u Bikošima 8. juna 1993. nije postojao nikakav odnos nadređeni-podređeni. Shodno tome, Rasim Delić ne snosi individualnu krivičnu odgovornost na osnovu člana 7(3) Statuta za zločine počinjene 8. juna 1993. u Bikošima.

U osvrtu na pitanje da li je postojao odnos nadređeni-podređeni između Rasima Delića i pripadnika odreda "El mudžahid" koji su počinili krivična djela u periodu između jula i septembra 1995, Pretresno vijeće podsjeća da je odred "El mudžahid" nastao kao jedinica 3. korpusa Armije BiH na osnovu zapovjesti od 13. augusta 1993. koju je potpisao Rasim Delić. Pretresno vijeće se uvjerilo da je od svojeg osnivanja u augustu 1993. pa do raspuštanja u decembru 1995. odred "El mudžahid" bio jedinica koja je *de jure* bila potčinjena 3. korpusu Armije BiH ili nekoj od jedinica koje su pak bile potčinjene 3. korpusu Armije BiH. Budući da je Rasim Delić bio *de jure* nadređen 3. korpusu, iz toga slijedi da je odred "El mudžahid" bio *de jure* potčinjen Rasimu Deliću.

Pretresno vijeće se potom suočilo s jednim od suštinskih pitanja u ovom predmetu, odnosno da li je odred "El mudžahid" bio "pod rukovodstvom i efektivnom komandom" Rasima Delića, kako se navodi u Optužnici. S tim u vezi Vijeće je ispitalo cijeli niz različitih pokazatelja, za koje je smatralo da će pomoću njih na odgovarajući način utvrditi da li je u ovom konkretnom slučaju postojala efektivna komanda. Ti pokazatelji navedeni su u pismenoj presudi i obuhvataju, između ostalog, pridržavanje odreda "El mudžahid" različitih naređenja Armije BiH, učestvovanje odreda "El mudžahid" u borbenim operacijama Armije BiH, međusobno pomaganje i odnos između Armije BiH i odreda "El mudžahid", proceduru podnošenja izvještaja koje se pridržavao odred "El mudžahid", odnos odreda "El mudžahid" s organima vlasti izvan Armije BiH, mogućnost da se protiv pripadnika odreda "El mudžahid" pokrene istraga ili da ih se kazni, imenovanja, unapređenja i nagrađivanje pripadnika odreda "El mudžahid" od strane Armije BiH i, konačno, raspuštanje odreda "El mudžahid".

Na osnovu tih pokazatelja većina u Pretresnom vijeću, uz protivno mišljenje sudije Molota, konstatovala je da su struktura, organizacija i rukovođenje i komandovanje u Armiji BiH značajno unapređivali od vremena kada je Rasim Delić bio imenovan za komandanta Glavnog štaba 8. juna 1993. pa do raspuštanja odreda "El mudžahid" u decembru 1995. na kraju oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini. Po mišljenju većine u Vijeću, kada su u Livadama i Kamenici u julu i septembru 1995. počinjeni zločini, Rasim Delić imao je konsolidovanu funkciju koja mu je omogućivala da svoje odluke sprovede u odnosu na svoje potčinjene, uključujući i odred "El mudžahid" i njegove pripadnike.

Tokom operacije *Farz*, koja je vođena pod opštim rukovodstvom i komandom Rasima Delića, odred "El mudžahid" prekršio je borbene zapovjesti tako što nije predao neprijateljske zarobljenike. Ti zarobljenici na kraju su postali žrtve zločina koje su u julu, augustu i septembru 1995. počinili pripadnici odreda "El mudžahid". Oficirima Armije BiH nije dopušten pristup tim zatočenicima u vrijeme njihovog zatočeništva u logoru Kamenica. Više svjedoka je posvjedočilo da se, po njihovom mišljenju, ništa nije moglo učiniti kako bi se disciplinovao odred "El mudžahid" budući da bi mjere prisile uzrokovale teški sukob s odredom "El mudžahid", no taj stav nije potkrijepljen činjenicama predloženim tokom izvođenja dokaza. Međutim, umjesto da kaže da se ništa *nije moglo preduzeti* protiv nedisciplinovanog ponašanja pripadnika odreda "El mudžahid", većina u Vijeću konstatuje da se zapravo ništa *nije preduzelo* ili barem *pokušalo preduzeti*, i to osobito u vezi s navodima u odnosu na kršenje međunarodnog humanitarnog prava tokom zatočeništva neprijateljskih vojnika i civila od strane odreda "El mudžahid". S tim u vezi, većina u Vijeću podsjeća da su strani pripadnici odreda "El mudžahid" u nekim slučajevima bili krivično gonjeni zbog nezakonitog postupanja, no ne i zbog kršenja međunarodnog humanitarnog prava. Po mišljenju većine u Vijeću, to potvrđuje da su nadređeni komandanti imali stvarnu sposobnost da spriječe krivična djela koja su počinili pripadnici odreda "El mudžahid" i/ili da za njih kazne.

Iz gore navedenih razloga, koji se detaljnije iznose u pismenoj presudi, većina u Vijeću, uz suprotno mišljenje sudije Molota, konstatuje van razumne sumnje da je Rasim Delić vršio efektivnu komandu nad odredom "El mudžahid" u periodu od jula do decembra 1995. Slijedom toga, većina u Vijeću se uvjerila da je između Rasima Delića i pripadnika

odreda "El mudžahid", odnosno izvršilaca krivičnih djela počinjenih u julu, augustu i septembru 1995., postojao odnos nadređeni-podređeni, kao što se tereti u Optužnici.

Sudija Moloto u svom protivnom mišljenju zauzima stav da Rasim Delić ni u kojem trenutku od preuzimanja svoje dužnosti komandanta Glavnog štaba Armije BiH 8. juna 1993., pa do raspuštanja odreda "El mudžahid" u decembru 1995., nije imao efektivnu komandu nad odredom "El mudžahid". On konstatuje da je odred "El mudžahid" 1995. na *nepredvidiv način* slijedio naređenja Armije BiH i da je svoje učestvovanje u borbama vezao za ispunjenje određenih uslova. Odred "El mudžahid" izvršavao je zadatke dobivene od Armije BiH samo kada je *odlučio* da to učini. Dokazi pokazuju da bi izdavanju naređenja od strane Armije BiH prethodio "sporazum" s odredom "El mudžahid" i, po mišljenju sudije Molota, to nije u skladu sa sistemom rukovođenja i komandovanja.

Sudija Moloto konstatovao je takođe da se čini da je većina u Vijeću zaključak o efektivnom komandovanju Rasima Delića izvukla iz činjenice da on nije preduzeo mjere protiv odreda "El mudžahid", iako je to *mogao* učiniti. Uz dužno poštovanje, sudija Moloto smatra da neaktivnost Rasima Delića samo potvrđuje, u svjetlu cjelokupnih dokaza, nepostojanje njegove efektivne kontrole. S tim u vezi, sudija Moloto podsjeća da, iako je Armija BiH u nekim slučajevima preduzela istražne radnje protiv pripadnika odreda "El mudžahid", svi pokušaji da se pripadnici odreda kazni zbog njihovih protivpravnih postupaka su neizostavno propali. Stoga sudija Moloto uz dužno poštovanje konstatuje da većina u Vijeću nije uspjela *praktično* pokazati da je Rasim Delić imao stvarnu sposobnost da kazni pripadnike odreda "El mudžahid".

Većina u Vijeću sada će se osvrnuti na pitanje da li je Rasim Delić znao ili imao razloga da zna da su se u periodu od jula do septembra 1995. pripadnici odreda "El mudžahid" spremali izvršiti krivična djela ubistva i okrutnog postupanja ili da su ih izvršili.

Znanje/razlog da zna za zločine u Livadama/logoru Kamenica i propust Rasima Delića da spriječi ili kazni

Što se tiče krivičnih djela počinjenih u Livadama i logoru Kamenica u julu i augustu 1995, iz dokaza slijedi da su informacije u vezi sa zarobljavanjem vojnika VRS-a od strane odreda "El mudžahid" u julu 1995. prosljeđene Upravi bezbjednosti Glavnog štaba. Ti izvještaji predstavljali su osnov za Bilten 137, poslan u KM Kakanj 22. jula 1995. s uputstvom da se proslijedi Rasimu Deliću. Bilten je Rasima Delića informisao da odred "El mudžahid" drži zatočene vojnike VRS-a i da nikom ne dopuštaju pristup tim zatočenicima. Međutim, u dokumentu se ne pominju nikakva krivična djela koja su pripadnici odreda "El mudžahid" počinili protiv zatočenika.

Većina u Vijeću nije se uvjerila da je Rasim Delić znao za krivična djela počinjena u julu i augustu 1995. budući da nema bilo posrednih, bilo neposrednih dokaza, na osnovi kojih bi se moglo zaključiti da je Rasim Delić doista bio svjestan da se pripadnici odreda "El mudžahid" spremaju počinuti krivična djela ili da su ih već počinili. Većina u Vijeću sada će se stoga osvrnuti na pitanje da li je Rasim Delić "imao razloga da zna", odnosno da li je imao na raspolaganju dovoljno alarmantne informacije da bude upozoren kako postoji rizik da bi njegovi potčinjeni mogli počinuti krivična djela.

Većina u Vijeću podsjeća da je prema sudskoj praksi Međunarodnog suda, kako bi se utvrdilo znanje nadređenog, dovoljno pokazati da su relevantne informacije bile dostavljene nadređenom ili su mu stajale na raspolaganju, odnosno bile u njegovom posjedu. Nije nužno da se komandant doista i upoznao s informacijama. Iz razloga koji se detaljno navode u presudi, Većina u vijeću se uvjerila da su informacije sadržane u Biltenu 137 doista bile dostavljene Rasimu Deliću.

Iduće pitanje jeste da li je Rasim Delić raspolagao dodatnim informacijama na osnovu kojih bi izvještaj o zarobljavanju vojnika VRS-a, sadržan u Biltenu 137, bio

kvalifikovan kao dovoljno alarmantan. S tim u vezi većina u Vijeću je ispitala da li je Rasim Delić raspolagao saznanjima o prethodnim krivičnim djelima svojih potčinjenih i da li ih je propustio kazniti. Većina u Vijeću je stoga uzela u obzir (1) krivična djela u Bikošima 1993, (2) lišavanje života jednog humanitarca 1994. i (3) druge slučajeve koji pokazuju opštu sklonost pripadnika odreda "El mudžahid" ka vršenju zločina.

Što se tiče krivičnih djela u Bikošima, iz dokaza slijedi da je u oktobru 1993., na zahtjev predsjednika Izetbegovića, Rasim Delić pokrenuo istragu u vezi s navodima o pogubljenju grupe Hrvata koje su izvršili mudžahedini. Na osnovu obavljene istrage Rasim Delić je informisan da je oko 8. juna 1993. 25 civila bosanskih Hrvata poginulo u borbenim aktivnostima. Tužilac tvrdi da istraga nije bila "stvarna" i da je Rasim Delića ionako o zločinima lično informisao jedan od njegovih zamjenika početkom ljeta 1993. Većina u Vijeću je odbacila tvrdnju tužioca i konstatovala da Rasimu Deliću nakon istrage nisu predočene nikakve potkrijepljene tvrdnje u vezi s ubijanjima. Osim toga, čak i ako se pretpostavi da su navodi koje je iznio zamjenik mogli dovesti u pitanje pouzdanost istrage, iz informacija koje su Rasimu Deliću stajale na raspolaganju proizlazilo je da su izvršiocima pomenutih zločina bili "mudžahedini" i nisu dopuštale zaključak da je riječ o ljudima koji će kasnije ući u sastav odreda "El mudžahid".

Iz toga slijedi da se njegov propust da provede daljnju istragu u vezi s navodima iz 1993. ne može smatrati pokazateljem da je Rasim Delić raspolagao dovoljno alarmantnim informacijama da bi slične zločine odred "El mudžahid" mogao počinuti 1995, odnosno više od dvije godine nakon događaja u Bikošima.

Većina u Vijeću je potom ispitala da li je lišavanje života Paula Goodalla, britanskog humanitarca, koje su izvršili pripadnici odreda "El mudžahid" predstavljalo za Rasim Delića dovoljno alarmantnu informaciju. Početkom 1994. združene vojno-civilne snage uhapsile su trojicu osumnjičenih, od kojih su dvojica identifikovani kao pripadnici odreda "El mudžahid". Većina u Vijeću uzela je u obzir činjenicu da je Rasim Delić bio svjestan da su preduzete odgovarajuće mjere kako bi se počinioci kaznili, te da Delić tokom idućih 16 mjeseci nije obaviješten ni o kakvim daljim slučajevima ubistva od strane pripadnika odreda "El mudžahid". Te okolnosti, po mišljenju većine u Vijeću, idu protiv pretpostavke da je on imao razloga da zna da će ista grupa potčinjenih počinuti slične zločine u julu i augustu 1995.

Većina u Vijeću ispitala je i druge situacije u kojima je Rasim Delić bio informisan biltenima Uprave bezbjednosti o protivpravnom ponašanju pripadnika odreda "El mudžahid", pri čemu je katkada bilo riječi i o krivičnim djelima, uključujući fizičke napade. Većina u Vijeću je mišljenja da je Rasim Delić te slučajeve trebao dodatno ispitati, prvenstveno kako bi se spriječilo počinjenje ratnih zločina od strane pripadnika odreda "El mudžahid". Većina u Vijeću se stoga uvjerila da su podaci o prekršajima i krivičnim djelima pripadnika odreda "El mudžahid" predstavljali informacije koje su izvještaj o zarobljavanju neprijateljskih vojnika u Biltenu 137 kvalifikovale kao dovoljno alarmantan da bi opravdale Delićevu hitnu intervenciju kako bi utvrdio da li se odred "El mudžahid" u julu i augustu 1995. sprema počinuti krivična djela ili ih je već počinio. Time što je propustio provesti bilo kakvu istragu Rasim Delić je prihvatio rizik da će zločini biti počinjeni. Konkretno, u svjetlu cjelokupnih dokaza, većina u Vijeću se uvjerila van razumne sumnje da je Rasim Delić imao razloga da zna da se pripadnici odreda "El mudžahid" spremaju počinuti krivično djelo *okrutnog postupanja* nad tim zatočenicima ili da su ga već izvršili. Međutim, kao što se detaljnije objašnjava u presudi, većina u Vijeću je konstatovala da informacije koje su Rasimu Deliću stajale na raspolaganju o sklonosti pripadnika odreda "El mudžahid" da vrše zločine nisu bile dovoljno alarmantne da ga upozore kako bi ti pripadnici mogli počinuti krivično djelo *ubistva*.

Većina u Vijeću je takođe konstatovala da je Rasim Delić propustio preduzeti nužne i razumne mjere da spriječi zločine u julu i augustu 1995. i da, nakon počinjenja tih

krivičnih djela, kazni njihove počinioce. S tim u vezi većina u Vijeću se uvjerila da ne postoje dokazi da je Rasim Delić na bilo koji način reagovao na informacije sadržane u Biltenu 137 od 22. jula 1995. o zarobljavanju vojnika VRS-a od strane odreda "El mudžahid". Ne postoji niti nikakav dokaz iz kojeg bi slijedilo da je Rasim Delić pokušao nešto dodatno saznati o sudbini zatočenika pod kontrolom odreda "El mudžahid".

Znanje/razlog da zna za zločine u Kestenu i logoru Kamenica i propust Rasima Delića da spriječi ili kazni

Što se tiče krivičnih djela koja su počinili pripadnici odreda "El mudžahid" u Kestenu i logoru Kamenica u septembru 1995, iz dokaza slijedi da je Uprava bezbjednosti Glavnog štaba 16. septembra 1995. primila izvještaj od Službe bezbjednosti 3. korpusa. Tim izvještajem proslijeđena je presretnuta faks poruka odreda "El mudžahid" u kojoj se kaže da su "mudžahedini zauzeli teren i ušli u nekoliko srpskih sela i nakon ubijanja zarobili 60 ljudi". Međutim, te informacije nisu bile uključene u biltene poslane Rasimu Deliću. Umjesto toga, izvještaj od 16. septembra 1995. završio je na kraju u Odjeljenju za kontraobavještajne poslove Uprave bezbjednosti. Nema dokaza da je Rasim Delić raspolagao informacijama da je odred "El mudžahid" bilo koga zarobio, a još manje da su nad zarobljenicima počinjena krivična djela. Protivno tvrdnji tužioca, većina u Vijeću se nije uvjerila da je Uprava bezbjednosti Glavnog štaba, ili bilo koji drugi izvor, obavijestila Rasima Delića o zarobljavanju i ubijanju zarobljenika. Većina u Vijeću konstatuje da, za razliku od biltena koji su bili dostavljani izravno Rasimu Deliću, nema dokaza da su informacije u posjedu 3. korpusa i dva članka objavljena u novinama Armije BiH bili na raspolaganju Rasimu Deliću, ili da je on o tim informacijama bio obaviješten.

I konačno, većina u Vijeću je ispitala cijeli niz biltena koje je Rasim Delić primao u periodu od augusta do septembra 1995. koji su sadržavali informacije o kažnjivom ponašanju pripadnika odreda "El mudžahid". Međutim, većina u Vijeću je konstatovala da, u nedostatku dokaza da je Rasim Delić znao da odred "El mudžahid" drži zatočene vojnike i civile bosanske Srbe, *same* informacije u biltenima nisu bile dovoljno alarmantne da ga upozore na rizik od krivičnih djela počinjenih u Kestenu i logoru Kamenica u septembru 1995. Većina u Vijeću je konstatovala da se ne može zaključiti van razumne sumnje da je Rasim Delić imao razloga da zna da se odred "El mudžahid" sprema počinuti krivična djela ubistva i okrutnog postupanja ili da ih je već počinio nad vojnicima i civilima bosanskim Srbima u Kestenu i logoru Kamenica u septembru 1995.

Ukratko, većina u Vijeću utvrdila je van razumne sumnje samo da je Rasim Delić, u svojstvu nadređenog, imao razloga da zna za krivično djelo okrutnog postupanja koje su pripadnici odreda "El mudžahid" počinili nad 12 zarobljenih vojnika VRS-a te da je propustio spriječiti ili kazniti to krivično djelo. Rasim Delić stoga snosi individualnu krivičnu odgovornost za krivično djelo okrutnog postupanja prema članu 7(3) Statuta.

Odmjeravanje kazne

Većina u Vijeću sada će se osvrnuti na pitanje odmjeravanja kazne.

U vezi s težinom krivičnih djela većina u Vijeću, između ostalog, podsjeća na šokantno okrutnu prirodu djela zlostavljanja vršenih nad 12 vojnika VRS-a u trajanju dužem od jednog mjeseca, kao i na fizičke i duševne patnje koje su žrtve pretrpjele dok su bile izvrnute takvim užasnim postupcima tokom svog zatočeništva u Livadama i logoru Kamenica. Većina takođe primjećuje da su žrtve bile zatočene pod isključivom kontrolom odreda "El mudžahid". Takva situacija u velikoj mjeri povećala ranjivost žrtava. Većina u Vijeću takođe ima na umu da je konstatovala kako je Rasim Delić imao posredna saznanja o tim djelima, za razliku od direktnih saznanja.

Tužilac tvrdi da se činjenica da je Rasim Delić bio na "najvišoj vojnoj funkciji" u Armiji BiH mora uzeti u obzir kao otežavajuća okolnost. Većina, međutim, podsjeća na stav Žalbenog vijeća da "u kontekstu osude na osnovu člana 7(3) Statuta, ne bi bilo prikladno položaj vlasti koristiti kao otežavajuću okolnost budući da je on sam po sebi

element krivične odgovornosti". Ono što se može uzeti u obzir jeste zloupotreba ovlasti nadređenog. U ovom predmetu nema dokaza iz kojih bi slijedilo da je Rasim Delić zloupotrebjavao svoje ovlasti.

Kao olakšavajuće okolnosti većina u Vijeću uzela je u obzir dobrovoljnu predaju Rasima Delića, njegove porodične prilike, činjenicu da nikad nije bio krivično gonjen i njegov dobar karakter, vidljiv iz - među ostalim - njegovih napora da norme međunarodnog humanitarnog prava proširi među pripadnicima Armije BiH, kao i iz njegovog značajnog sudjelovanja u pregovorima o mirovnim sporazumima, uključujući i Dejtonski sporazum. Većina u Vijeću uzela je u obzir i činjenicu da se Rasim Delić suočio s cijelim nizom izuzetnih izazova i poteškoća od trenutka kada je preuzeo svoju funkciju komandanta Glavnog štaba Armije BiH 8. juna 1993., uključujući nedovoljnu organiziranost i nedostatak opreme u Armiji BiH, kao i određeni broj visokih oficira koji nisu odmah prihvatili autoritet Rasima Delića.

Dispozitiv

Gospodine Deliću, molim Vas da ustanete.

Ovo Pretresno vijeće, nakon što je razmotrilo sve dokaze i argumentacije strana u postupku, kao i na osnovu činjeničnih i pravnih nalaza koji se navode u presudi, jednoglasno proglašava da Vi, Rasime Deliću, **NISTE KRIVI** na osnovu člana 7(3) Statuta i stoga Vas **OSLOBADA** po sljedećim tačkama:

- **tačka 1:** ubistvo, kršenje zakona i običaja ratovanja na osnovu člana 3 Statuta;
- **tačka 2:** okrutno postupanje, kršenje zakona i običaja ratovanja na osnovu člana 3 Statuta, u odnosu na događaje u Bikošima 8. juna 1993, kao i na događaje u Kestenu i logoru Kamenica u septembru 1995;
- **tačka 4:** okrutno postupanje, kršenje zakona i običaja ratovanja na osnovu člana 3 Statuta.

Pretresno vijeće, većinom glasova, uz protivno mišljenje sudije Molota, proglašava Vas, Rasime Deliću, **KRIVIM** na osnovu člana 7(3) Statuta po sljedećoj tački:

- **tačka 2:** Okrutno postupanje, kršenje zakona i običaja ratovanja na osnovu člana 3 Statuta, u vezi s događajima u Livadama i logoru Kamenica u julu i augustu 1995.

• Pretresno vijeće većinom glasova, uz protivno mišljenje sudije Molota, izriče Vam, Rasime Deliću, jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od tri godine. U pritvoru ste proveli 488 dana. Na osnovu pravila 101(C) Pravidnika imate pravo da vam se u izrečenu kaznu uračuna period koji ste proveli u pritvoru. Na osnovu pravila 103(C) Pravidnika, ostaćete u pritvoru Međunarodnog suda dok se ne dovrši organizacija vašeg transfera u državu u kojoj ćete odslužiti svoju kaznu.

Sudija Moloto prilaže protivno mišljenje. On takođe izjavljuje u zapisnik da je sudjelovao u vijećanju i da se složio sa svim nalazima o tome kako je Rasim Delić bio upozoren i o njegovom propustu da spriječi i kazni. Međutim, na osnovu njegovog zaključka o efektivnoj komandi, kao što se detaljno navodi u protivnom mišljenju, sudija Moloto ne slaže se s kaznom koju je većina u Vijeću izrekla Rasimu Deliću.
